

Kemijärven kaupungin lausunto selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

Kaupunginhallitus toteaa lausuntonaan, että ehdotettu uudistus heikentää palvelujen rahoituspohjaa Kemijärven kaupungin osalta dramaattisesti. Mikäli esitys toteutuu tämänkaltaisena, se tarkoittaa, että Kemijärvi menettää koko tulo-rahoituksestaan 5,2 % ja valtionosuuksistaan 13,5 %. Niinpä 4 miljoonan euron valtionosuusmenetys on taloudellisesti mahdoton ja se vaarantaa oleellisesti palveluiden tuottamismahdollisuuksia.

Harvan asutuksen kunnat

Syrjäisyys ja harva-asutus aiheuttavat palvelutuotannolle sellaisia lisäkustannuksia, jotka pitää ottaa voimakkaammin huomioon valtionosuusjärjestelmässä. Erityisen harvan asutuksen kunnille aiheutuu kuntalaisten palveluiden järjestämisestä samankaltaisia kustannuksia kuin saaristokunnille ja siksi on perusteltua ottaa valtionosuuden laskennallisissa kustannuksissa huomioon erityisen harva asutus saaristoisuuden lisäksi (on nykyisessä järjestelmässä huomioituna).

Lapin kuntien kannalta syrjäisyysluvun määräytymisperusteiden uudelleen tarkastelu on tärkeää, jotta olosuhdetekijöiden osalta kansalaisten yhdenvertainen kohtelu tulee huomioonotetuksi.

Kemijärven kaupunki esittää myös, että syrjäisyyskerrointa porrastettaisiin ja 1,5 syrjäisyysluvun lisäksi otettaisiin porras yli 1 menevälle osalle ja lisäosa olisi näille kunnille 2,5 –kertainen kun se 1,5 syrjäisyysluvun kunnille olisi esitetty 3 –kertainen.

Vesivoimalaitosten kiinteistövero

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta esitetään, että noin puolet voimalaitosten kiinteistöverosta palautettaisiin tasausjärjestelmään. Tätä ei pidä toteuttaa osana valtionosuusjärjestelmämuutosta.

Vesivoimalaitosten kiinteistövero otettiin käyttöön v. 2006 ja lain perusteluissa todettiin verotuksella kompensoitavan vesivoimalaitoskunnille tulevia pysyviä haittoja. Kemijoen vesivoimaloiden rakentaminen toteutettiin ns. vanhan vesivoimalain aikaan 50-70-luvuilla eli rakentamisesta aiheutuneita vahinkoja ei

KEMIJÄRVI

ole koskaan korvattu kunnille ja maanomistajille haittojen suhteessa, kuten myöhemmin rakennettujen voimalaitosten osalta on uudistetun vesivoimalain mukaan tehty.

Vesivoimalaitosten hyöty (tuotto) puolestaan menee suurimmaksi osaksi muualle; Fortum Power and Heat (63,79%), UPM-Kymmene Oyj (19%), Helsingin Energia (3,91%).

Vesivoimalaitosten kiinteistöveron osittainen huomioiminen verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa on merkittävänä selittävänä tekijänä usean Lapin kunnan valtionosuuksien pienenemisen osalta. Kemijärven osalta menetys on n. 0,66 miljoonaa euroa ja tarkoittaa yli 0,5 tuloveroprosentin korotuspainetta menetyksen toteutuessa.

Tämän edellä kerrotun perusteella Kemijärven kaupunki vastustaa vesivoimalaitosten kiinteistöveron siirtämistä osittain tasausjärjestelmään, mutta puoltaa kiinteistöveron siirtämistä osittain tasausjärjestelmään ydin- ja muiden voimalaitosten osalta.

Ikärakenne ja sairastuvuus

Painotuksen siirtämistä ikärakenteesta sairastavuuteen voidaan pitää oikeasuuntaisena muutoksena. Ikärakenteessa tulisi kuitenkin vanhusväestö ottaa huomioon suuremmalla painoarvolla. Useassa Lapin kunnassa vanhusväestön eläketaso on matala ja siten riippuvaisuus kuntien tuottamista peruspalveluista on suurempaa verrattuna niihin kuntiin, joissa eläkeläisten tulotaso on parempi. Merkittävän painopisteen muutos ikärakenteesta sairastavuuteen on myös ristiriidassa sen ajatuksen kanssa, että vanhusten kotona asumista tulisi tukea, myös maaseudulla ja taajamien ulkopuolella. Vanhuspalveluiden järjestäminen ja organisointi, huolimatta vanhusten terveydestä aiheuttaa joka tapauksessa kunnille lisäkuluja, mm. kuljetuskustannukset, kotipalvelu- ja kotisairaanhoidon taajamien ulkopuolelle.

Työpaikkaomavaraisuus

Työpaikkaomavaraisuuskriteerin osalta on todettava, että kunnilla itsellään on tosiasiallisesti vain vähän mahdollisuuksia vaikuttaa työpaikkojen syntymiseen alueellaan. Lähtökohtaisesti jokainen kunta pyrkii aktiivisella elinkeinopolitiikalla luomaan edellytyksiä uusien työpaikkojen syntymiselle kunnan alueelle.

Tasausraja ja siirtymäajan porrastus

Lapin kuntien kannalta on tärkeää muuttaa ehdotettua valtionosuus-järjestelmää siten, että verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasauksen tasauslisä nostetaan 90 %:iin. Lapin kaikkien kuntien laskennalliset verotulot jäävät alle tasausrajan.

Kemijärven kaupunki

PL 5, 98101 KEMIJÄRVI | etunimi.sukunimi@kemijarvi.fi | www.kemijarvi.fi

KEMIJÄRVI

Kemijärven kaupunki pitää esitettyä siirtymätasauksen kestoja ja porrastusta oikean suuntaisena. Porrastus on kuitenkin riittämätön niille kunnille, joilla uudistuksesta johtuvat menetykset ovat yli 400 euroa asukasta kohden. Pitkäkään siirtymäaika ei takaa suuria menetyksiä kokeville kunnille riittävästi mahdollisuuksia sopeuttaa toimintaansa huomattavasti heikentyneen taloudelliseen asemaan mukaiseksi.

Kemijärven kaupunki esittää edellä perustellun perusteella lausuntonaan seuraavaa:

1. kunnalle, jonka syrjäisyysluku on 1,50 tai suurempi lisäosa on kolminkertainen. Kunnalle, jonka syrjäisyys luku on 1,00 – 1,49 syrjäisyyden lisäosa on 2,5 -kertainen,
2. erittäin harva asutus otetaan huomioon laskennallisissa kustannuksissa,
3. vesivoimalaitosten kiinteistöveron osittaisesta huomioimisesta verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa uudessa valtionosuusjärjestelmässä luovutaan,
4. työpaikkaomavaraisuus poistetaan valtionosuusjärjestelmän kriteereistä ja
5. verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasauksen tasaustas on 90 % nyt esitetyn 80 % sijaan.

Kemijärvellä 31.3.2014

KEMIJÄRVEN KAUPUNGINHALLITUS

Olli-Pekka Salminen
kaupunginjohtaja

Kemijärven kaupunki

PL 5, 98101 KEMIJÄRVI | etunimi.sukunimi@kemijarvi.fi | www.kemijarvi.fi

**Lausunto selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi
valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta**

25/03/033/2014

KH § 92

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 4.2.2014:

"Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannustavuutta parannetaan. Hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahan- muuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on muun muassa poistaa lainsäädännöstä sekä kuntatalouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä.

Valtiovarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtionosuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella muun muassa perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, korvaustarpeita, ajanmukaisuutta ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa. Tavoitteeksi asetettiin uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelmassa linjatulla tavalla siten, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2015 alusta.

Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjakso ei muutu valtionosuusuudistuksen johdosta.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista kevästä 2012 alkaen. Hän julkisti alustavat uudistuslinjauksensa helmikuussa 2013. Seuraavana vaiheena valtiovarainministeriö lähetti 17.12.2013 kunnille kommentoitavaksi selvitysmiehen tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit kuntakohtaisine laskelmineen. Kunnilta pyydettiin lausuntoa mm. laskentakriteerien määrästä ja sisällöstä, siirtymäkauden pituudesta ja ylipäätään järjestelmämuutoksen tarpeesta.

Selvitysmies on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jonka mukaisesti hän ehdottaa valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi.

Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin

- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen kesto- ja porrastukseen

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 4.4.2014 klo 16 mennessä sähköpostitse osoitteeseen: valtiovarainministerio@vm.fi."

Valtionosuusuudistus on esitelty osoitteessa:
https://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/0107_kuntaudistus/.

Liitteenä 1 on lausuntoluonnos.

(Talous- ja kehittämisjohtaja Tuula Kuvaja, 040 730 0236)
(arkistosihteeri Maija Tolonen, 040 704 9204)

Päätösehdotus (kaupunginjohtaja): Kaupunginhallitus antaa lausuntonaan valtiovarainministeriölle **liitteen 1** mukaisen lausunnon.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Tiedoksi: valtiovarainministerio@vm.fi

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Kemijärvellä 31.3.2014

Aune Kumpula
johtajan sihteeri